

PRACE ORYGINALNE • ORIGINAL PAPERS

PL ISSN 1734-3402

Realizacja Programu Szczepień Ochronnych w wybranej poradni podstawowej opieki zdrowotnej w Warszawie u dzieci urodzonych w latach 2006–2008

Realization of immunization schedule among children born in 2006–2008 in a single primary care setting in Warsaw

ANETA NITSCH-OSUCH^{1, A-E}, MARLENA OLSZÓWKA^{2, A-E}, AGNIESZKA TOPCZEWSKA-CABANEK^{1, A-E}, EWA GYRCZUK^{1, A-E}, IZABELA GOŁĘBIAK^{1, A-E}, KATARZYNA ŻYCIŃSKA^{1, A-E}, KAZIMIERZ A. WARDYN^{1, A-E}

¹ Katedra i Zakład Medycyny Rodzinnej z Oddziałem Klinicznym Chorób Wewnętrznych i Metabolicznych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

² Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi

A – przygotowanie projektu badania, B – zbieranie danych, C – analiza statystyczna, D – interpretacja danych, E – przygotowanie maszynopisu, F – opracowanie piśmiennictwa, G – pozyskanie funduszy

Streszczenie Wstęp. Program Szczepień Ochronnych (PSO) w Polsce składa się z trzech elementów: szczepień obowiązkowych, szczepień zalecanych i informacji uzupełniających. PSO jest co roku aktualizowany z uwzględnieniem potrzeb zdrowotnych społeczeństwa oraz aktualnej sytuacji epidemiologicznej w Polsce i na świecie.

Cel pracy. Ocena realizacji PSO w wybranej poradni podstawowej opieki zdrowotnej w Warszawie u dzieci urodzonych w latach 2006–2008.

Materiał i metody. Dokonano analizy dokumentacji medycznej w postaci kart uodpornienia 102 dzieci urodzonych w latach 2006–2008, będących pod opieką jednej z poradni POZ w Warszawie.

Wyniki. Stan zaszczepienia przeciw gruźlicy, wirusowemu zapaleniu wątroby typu B, poliomyelitis, *Haemophilus influenzae*, błonicy, tężcowi i krztuścowi w każdym roczniku wynosił 100%. Stan zaszczepienia przeciw odrze, śwince, różyczce w rocznikach 2006, 2007 i 2008 wynosił odpowiednio 100, 97 i 98%. Stan zaszczepienia w analizowanych rocznikach przeciw zakażeniom wywołanym przez *Streptococcus pneumoniae* wynosił: 14, 29 i 11%; przeciw *Neisseria meningitidis*: 7, 9 i 7%; przeciw ospie wietrznej: 0, 11, 13%; przeciw rotawirusom: 0, 3, 11%; przeciw wirusowemu zapaleniu wątroby typu A: 0, 6 i 7%.

Wnioski. Stan realizacji PSO u dzieci w wybranej poradni POZ jest bardzo dobry w zakresie szczepień obowiązkowych. Zaznacza się tendencja rosnąca w zakresie częstości wykonywania szczepień zalecanych. Lekarze rodzinni powinni promować szczepienia wśród swoich pacjentów.

Słowa kluczowe: szczepienie, program szczepień ochronnych, wyszczepialność.

Summary Background. Polish immunization schedule consists of three elements: mandatory vaccinations, recommended vaccinations and additional information concerning vaccinations. National immunization programme is published annually, and reflects current epidemiological situation in Poland and worldwide.

Objectives. To estimate the coverage rates for mandatory and recommended vaccinations among children from a single primary care setting in Warsaw (Poland) born between 2006–2008.

Material and methods. The authors conducted a retrospective analysis of medical documentation (vaccination charts) of 102 children born in 2006–2009 who were under the care of one of the PHC clinic in Warsaw.

Results. All children had a 100% coverage rate for vaccination against tuberculosis, hepatitis B, poliomyelitis, *Haemophilus influenzae*, tetanus, diphtheria and pertussis. Coverage rate for rubella, mumps and measles vaccine was 100% among children born in 2006, 97% among children born in 2007 and 98% among children born in 2008. Coverage rates for recommended vaccines were low: for *Streptococcus pneumoniae* 14%, 29%, 11% respectively for children born in 2006–2008, for *Neisseria meningitidis* 7%, 9%, 7%, for rotavirus infection 0%, 3%, 11%, for chicken pox 0%, 11%, 13%, for hepatitis A 0%, 6%, 7%.

Conclusions. Coverage rates for mandatory vaccinations are very high: 97–100%. Coverage rates for recommended vaccinations are low, but a slight increasing trend is observed. General practitioners should promote vaccinations among patients.

Key words: vaccination, immunization schedule, coverage rate.

Wstęp

Program Szczepień Ochronnych (PSO) w Polsce składa się z trzech elementów: szczepień obowiązkowych, szczepień zalecanych i informacji uzupełniających. PSO jest co roku aktualizowany z uwzględnieniem potrzeb zdrowotnych społeczeństwa oraz aktualnej sytuacji epidemiologicznej w Polsce i na świecie. Stan zaszczepienia populacji dzieci z użyciem szczepień obowiązkowych w naszym kraju należy uznać za dobry (realizacja w ponad 94% przypadków), jednak występują w tym zakresie różnice geograficzne [1].

Cel pracy

Celem pracy była ocena realizacji PSO u dzieci urodzonych w latach 2006–2008 w wybranej poradni podstawowej opieki zdrowotnej w Warszawie.

Materiał i metody

Dokonano analizy dokumentacji medycznej w postaci kart uodpornienia 102 dzieci będących pod opieką jednej z poradni podstawowej opieki zdrowotnej (POZ) w Warszawie. Strukturę wiekową badanej grupy przedstawia tabela 1.

Wyniki

U wszystkich dzieci urodzonych w 2006 r. zrealizowano szczepienia obowiązkowe, natomiast szczepienia zalecane wykonywane były sporadycznie: 1 dziecko zostało zaszczepione przeciw *Neisseria meningitidis*, 1 dziecko zostało zaszczepione przeciw ospie wietrznej, a dwoje dzieci miało wykonane szczepienie przeciw *Streptococcus pneumoniae*. U dzieci urodzonych w 2007 r. szczepienia obowiązkowe

Tabela 1. Struktura wiekowa badanej grupy

Rok urodzenia	Liczba dzieci	% badanej grupy
2006	14	14
2007	34	34
2008	54	54
2006–2008	102	102

zrealizowano u 97% dzieci (jednemu dziecku nie podano szczepienia przeciw odrze, śwince i różyczce na skutek odmowy wykonania szczepienia przez rodziców), a ponadto wśród szczepień zalecanych podano: szczepienie przeciw *Neisseria meningitidis* – u 3 dzieci, przeciw ospie wietrznej – u 4 dzieci, przeciw *Streptococcus pneumoniae* – u 10 dzieci, przeciw wirusowemu zapaleniu wątroby typu A (WZW typu A) – u 2 dzieci, przeciw rotawirusom – u 1 dziecka. U dzieci urodzonych w 2008 r. szczepienia obowiązkowe wykonano u 98% dzieci (jedno dziecko nie zostało zaszczepione przeciw odrze, śwince i różyczce z powodu odmowy rodziców). Szczepionkę przeciw *Neisseria meningitidis* podano u 4 dzieci, przeciw ospie wietrznej – u 7 dzieci, przeciw *Streptococcus pneumoniae* – u 6 dzieci, przeciw rotawirusom – u 6 dzieci i przeciw WZW typu A – u 4 dzieci. Strukturę realizacji PSO w zakresie szczepień obowiązkowych i zalecanych u dzieci urodzonych w poszczególnych latach przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Stan realizacji PSO u uwzględnieniem szczepień zalecanych i obowiązkowych

Rok urodzenia/% zaszczepionych dzieci przeciw poszczególnym chorobom zakaźnym	2006	2007	2008
Gruźlica	100	100	100
WZW typu B	100	100	100
Błonica, tężec, krztusiec	100	100	100
<i>Haemophilus influenzae</i>	100	100	100
Poliomyelitis	100	100	100
Odra, świnka, różyczka	100	97	98
<i>Neisseria meningitidis</i>	7	9	7
<i>Streptococcus pneumoniae</i>	14	29	11
Rotawirus	0	3	11
WZW typu A	0	6	7
Ospa wietrzna	7	12	13

Dyskusja

Szczepienia obowiązkowe w badanej grupie dzieci zrealizowano w 100 przypadkach, wszystkie dzieci otrzymały wymaganą liczbę dawek szczepionek przeciw: wirusowemu zapaleniu wątroby typu B, tężcowi, błonicy, krztuscowi, *Haemophilus influenzae* oraz poliomyelitis. Jedyne dwa przypadki niezrealizowania PSO dotyczyły szczepienia przeciw odrze, śwince i różyczce. Szczepienia tego nie wykonano na skutek braku zgody rodziców na wykonanie szczepienia. W skali ogólnopolskiej również rysuje się niekorzystna tendencja do niewykonywania lub opóźniania tego szczepienia. Przyczyną tego zjawiska jest najprawdopodobniej obawa rodziców przed niepożądanymi odczynami poszczepiennymi, co jest nagłaśniane głównie w mediach przez przedstawicieli ruchów antyszczepionkowych [2].

Liczbę podanych szczepionek zalecanych, pomimo pozytywnej tendencji wzrostowej, należy jednak określić jako niską i niewystarczającą. Najpopularniejszym szczepieniem zalecanym było szczepienie przeciw pneumokokom, co można tłumaczyć skuteczną kampanią reklamową produktu. Odsetek dzieci zaszczepionych przeciw *Neisseria meningitidis* jest niski i pozostaje na stałym poziomie poniżej 10%, co nie jest pozytywne, biorąc pod uwagę ciężkość i gwałtowność inwazyjnej choroby meningokokowej (ICHM). Szczyt zachorowań na ICHM występuje do 5. roku życia oraz w wieku 14–24 lata, dlatego ważne jest promowanie tego szczepienia w tych grupach wiekowych [3]. Zaobserwowano pozytywne zjawisko zwiększania się liczby dzieci zaszczepionych przeciw zakażeniom rotawirusowym (z 0 do 11%), choć nadal jest to bardzo niski odsetek. Zakażenia rotawirusowe są główną przyczyną biegunek o etiologii zakaźnej u dzieci do lat 2 i jedną z głównych postaci zakażeń szpitalnych u hospitalizowanych dzieci, co wskazuje na potrzebę ich stosowania [4, 5]. Niski (7–13%) był też odsetek dzieci zaszczepionych przeciw ospie wietrznej, co być może wynika z przekonania rodziców, że choroba ma zawsze przebieg łagodny i „trzeba” ją przeżyć. Wprowadzenie do PSO obowiązkowych i bezpłatnych szczepień przeciw ospie wietrznej dla dzieci uczęszczających do żłobków z pewnością poprawi stan zaszczepienia przeciw tej chorobie zakaźnej.

Wnioski

Stan realizacji PSO u dzieci w wybranej poradni POZ jest bardzo dobry w zakresie szczepień obowiązkowych. Zaznacza się tendencja rosnąca w zakresie częstości wykonywania szczepień zalecanych. Lekarze rodzinni powinni promować szczepienia wśród swoich pacjentów.

Piśmiennictwo

- Zieliński A, Czarkowski MP. Choroby zakaźne w Polsce w 2009 roku. *Przegl Epidemiol* 2011; 65(2): 171–180.
- Mastalerz-Migas A, Zagórska J, Steciwko A. Fakty i mity na temat szczepień ochronnych w opinii pacjentów praktyki lekarza rodzinnego. *Fam Med Prim Care Rev* 2011; 13(3): 446–449.
- Nitsch-Osuch A, Pabianek D, Topczewska-Cabanek A, i wsp. Zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych jako przyczyna hospitalizacji w oddziale intensywnej opieki medycznej wybranego szpitala pediatricznego w Warszawie w latach 2002–2010. *Fam Med Prim Care Rev* 2011; 13(2): 204–207.
- Opielak G, Szeszko Ł, Piotrkowicz J, i wsp. Biegunki i odwodnienie jako problem w praktyce pierwszego kontaktu. *Fam Med Prim Care Rev* 2011; 13(2): 208–211.
- Pokorna-Kałwak D, Roemer-Ślimak R, Ślimak J, i wsp. Zastosowanie szczepionek przeciw rotawirusom w latach 2009–2010 w praktyce lekarza rodzinnego. *Fam Med Prim Care Rev* 2011; 13(3): 501–504.

Adres do korespondencji:

Dr n. med. Aneta Nitsch-Osuch
Katedra i Zakład Medycyny Rodzinnej z Oddziałem
Klinicznym Chorób Wewnętrznych i Metabolicznych WUM
ul. Banacha 1a, blok F, 02-097 Warszawa
Tel.: 22 599-21-90, E-mail: anitsch@amwaw.edu.pl

Praca wpłynęła do Redakcji: 15.02.2013 r.
Po recenzji: 10.03.2013 r.
Zaakceptowano do druku: 25.03.2013 r.